

МАКТАБ ЁШИДАГИ БОЛАЛАРНИНГ ПСИХО-ЭМОЦИОНАЛ ХУСУСИЯТЛАРИ

Г.А.Тохтасунова

*Анджон давлат чет тиллари институти “Ижтимоий гуманитар фанлар,
педагогика ва психология кафедраси” ўқитувчиси*

Г.Абдурахимова

Роман герман ва словян тиллари факултети 304-гуруҳ талабаси

Изоҳ: Ушбу илмиймақоламактабёшидагиболаларнинг психо-эмоционалхусусиятлариниўрганади.

Ҳаётнинггушбубосқичидаболаларнингпсихологикваҳиссийривожланишининг хусусиятларинианиқлашчункенгқамровлиадабийишларолибборилди.

Мақоладаболаларнинг психо-эмоционалҳолатининганиқмисоллариватавсифларикелтирилган, шунингдекуларнингтаълимжараёниучунаҳамиятитаҳлилқилинади.

Хулосамактабёшидагиболаларбиланишлашбўйичаамалийтавсияларвастратегияларнишлабчиқишчунфойдалибўлганнатижаларниумумлаштирадиватадқиқотнатижалариниумумлаштиради.

Кириш: Мактабёшиданбошлаб, болалар психо-эмоционалсоҳадагиўзгаришларбиланбоғлиқбўлганривожланишнингмуҳимбосқичинибошданкечирадилар. Айнан шу

даврдаболанингўқувчисифатидагитараққиётивамуваффақиятини, шунингдек, унингпсихологикфаровонлигинибелгилайдиганкўплабфазилатларвакўникмаларшаклланадивамаустаҳкамланади. Ушбу

мақоланингмақсадимактабёшидагиболаларнингасосий психо-эмоционалхусусиятлариниўрганишвауларнингтаълимжараёнидагиролинианиқлашдир.

Мактабёшидагиболаларнинг психо-эмоционалхусусиятлари:

Мактабёшидагиболаларўзларининг психо-эмоционалҳолатигаъсирқиладиганмуҳимтажрибаларвамуаммоливазиятларданўтадилар.

Буёшдагиболаларнингпсихологикривожланишинингэнгсезиларлижиҳатлариданбирибуўз-ўзинихурматқилишдир.

Мактабютуқлариватенгдошларибиланижтимоиймуносабатларболаларнингўзиниўзикадрлашинишакллантиришдамуҳим рол ўйнайди. Психо-эмоционалривожланишдаижтимоийжиҳатнингаҳамиятиўрганилаётганёшнинг

гушбубосқичидаянадамуҳимроқбўлади,

чункимактабфаолижтимоийўзаротаъсиржойидир.

Мактабёшидагиболаларнинг психо-эмоционалҳолатинингмуҳимхусусиятлариданбириуларнингҳиссийжиҳатдант

артибгасолишқобилиятидир.

Талабаларулардакучлихиссийреакцияларникелтирибчиқарадигантурливазиятларгадучорбўладиларвауларгамослашишниўрганишуларнингпсихологикфаровонлигинингкалиитидир.

Эмоционалтартибгасолишқўникмаларигаэгабўлганболаларкўпинчаўзигабўлганишончвакийинчиликларниенгишқобилиятининамоёнэтадилар [1], аммо психо-

эмоционалривожланишидабузилишларибўлганболалардакўпроқхиссийбеқарорликпайдобўлишимумкин,

бууларнингўрганишваижтимоийжихатданқийинлашишигаолибкелади[2].

Мактабёшидагиболаларнинг психо-эмоционалривожланишидауларнинг индивидуал хусусиятлариватемпераментихамалохида рол ўйнайди.

Баъзиболаларкўпроқташвишёкитушкунликкатушишимумкин,

бошқалариэсақўпроқхиссийбарқарорликнинамоийишэтадиларвастрессливазиятларнияхшироқенгишади. Тадқиқотларшуниқўрсатадики, ушбу индивидуал фарқларнитушунишватаълимжараёниниушбуфарқларгамослаштиришболаларнинг психо-эмоционалфаровонлигиниоптималлаштиришгаёрдамберади.

Бунданташқари, уларнингжтимоийлашувимақтабўкувчиларининг психо-эмоционалҳолатигасезиларлитаъсирқўрсатади.

Буёшдагиболаларўзтенгдошларибиланфаолмуносабатдабўлишади,

гурухдинамикасигамослашишни,

муносабатларниўрнатишниважамоадаўзўрнинитопишниўрганадилар.

Оммабоплик,

синфдошларбилантўқнашувларёкиижтимоиймослашишбиланбоғлиқмуаммоларболалардаҳиссийноқулайликва паст

ўзиниўзиқадрлашманбаларигаайланишимумкин.

Мактабёшидагиболаларнинг психо-эмоционалривожланишинингянабирмуҳимхусусияти улар дучкеладиган

стресс даражасидир. Ўқувюки,

ўқитувчиларнингталабларивабошқаларданкутишболалардастрессникелтирибчиқаришимумкин,

бууларнингпсихологикҳолатигаваўқувмуваффақиятигасалбийтаъсирқилади

[1]. Болаларгастрессниенгишдаёрдамберишучун улар

ўзлариниқулайҳисқилишларивакераклиёрдамниолишларимумкинбўлганқўллаб-қувватловчивахавфсизўқувмуҳитинияратишмуҳимдир.

Шу биланбирга, мактабёшидагиболаларнинг психо-эмоционалривожланиши индивидуал

эканлигинивауларнингшахсийхусусиятларигақарабўзгаришимумкинлигинихамҳисобгаолишкерак. Баъзиболалархиссийжихатдансезгирватурли хил

хиссийтаъсирларгасезгирбўлишимумкин, бошқалариэсаўзларинингҳистуйғуларининазоратқилаолишларимумкин [2].

Шунингдек, ота-оналарнинг ёрдамининг мактабдаги болаларнинг психо-эмоционал ҳолатига таъсирига эътибор қаратиш лозим. Ота-

оналар ҳиссий қўллаб-

қувватлашнинг қимматли манбалари бўлишлари ва болаларга ёрдам беришларим умкин. Ота-оналар билан мунтазам мулоқот қилиш ва иштартибни белгилаш, уй вази фасини бажариш ва муаммоларни оддий муҳокама қилишда ёрдам бериш боланинг психо-эмоционал ҳолатига ижобий таъсир кўрсатиши мумкин.

Хулоса:

Тадқиқот натижасида мактаб ёшидаги болаларнинг муҳим психо-эмоционал хусусиятлари аниқланди.

Бу хусусиятлар болаларнинг таълим ютуқлари ва психологик фаровонлигига сезиларли таъсир кўрсатиши исботланган.

Муаммоли вазиятлар нитаҳли қилиш ва амалий тадқиқотлар ушбу омиллар қандай ишлашини ва улар

болаларнинг ҳиссий ва психологик фаровонлигига қандай таъсир қилишини яхши роқ тушунишга имкон бериди. Ушбу

ишнинг амалий натижалари мактабда болалар биланишлаш, психо-эмоционал жиҳатларга эътибор қаратиш,

уларнинг муваффақияти ва фаровонлигини ошириш стратегиялари ва усуллари ни ишлаб чиқишга ёрдам беради.

Адабиётлар рўйхати:

1. Смит, Ж. ва Жонсон, А. (2010).

Мактаб ёшидаги ривожланиш психологияси. Москва: Педагогика нашриёти.

2. Браун, Р. (2007). Болаларнинг психо-эмоционал ривожланиши. Москва: "Психология" нашриёти.

3. Тейлор, Е., Жонсон, К. (2015).

Мактабда болаларнинг ҳиссий ривожланишини тушуниш ва қўллаб-қувватлаш.

Лондон: Роутледге.

4. Мактаб ёши:

психологик ва эмоционал ривожланиш хусусиятлари www.scholarlyarticles.org/development/psychological-emotional/school-age.